

AND ALL THAT JAZZ...

Aan de rand van onze wijk, in het Promenade Hotel, kun je elke zondagmiddag genieten van prima live jazzmuziek. In het seizoen dat loopt van oktober tot mei. Veel mensen maken graag gebruik van de gelegenheid tot dansen in deze sfeervolle ambiance. Dit alles wordt georganiseerd door de Haagse Jazz Club, de oudste nog bestaande jazzclub van Nederland. Voor insiders een begrip maar toch zijn er nog veel mensen, ook in onze wijk, die dit niet weten. “Misschien geeft onze naam, met daarin ‘club’, mensen het idee dat het om een besloten gezelschap gaat”, zegt Fons de Rouw. “Maar niets is minder waar, iedereen is welkom. Er wordt fijne oudestijl-jazz gespeeld, dansbare muziek.”

Tekst Jan Bron Dik fotografie Abe van der Werff

The Dutch Swing College Band in Caveau Tzigane, Gevers Deynootplein, Scheveningen, zomer 1959. Bron: de Oud Hagenaar

Fons de Rouw (1947), voorzitter van de Haagse Jazz Club, brengt dit graag nog eens onder de aandacht. We spreken er samen over nadat ik gastvrij ben ontvangen door hem en zijn vrouw Beatrijs, in hun sfeervolle woning in de Van

In de afgelopen 70 jaar heeft de HJC bijgedragen aan de rijke historie van Den Haag als belangrijke jazzstad.

Bleiswijkstraat. Fons was jurist bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat en werd na zijn pensionering gevraagd voorzitter te worden van de Haagse Jazz Club. In de afgelopen 70 jaar heeft

de HJC bijgedragen aan de rijke historie van Den Haag als belangrijke jazzstad. Voor de oudestijl-jazz biedt de HJC het enige podium in de stad. In de voorbije periode hebben vele bekende musici in de HJC opgetreden. De HJC mocht en mag ook tal van beroemde musici en jazzgroten met klinkende namen tot haar ereleden rekenen, onder andere Louis Armstrong, Duke Ellington, Sydney Bechet, Paul Acket, Peter Schilperoort, Dim Kesber, Rob Agerbeek en Rita Reys.

Oorsprong en ontwikkeling van de jazz

Met jazz wordt een op improvisatie gebaseerde muziekstijl bedoeld die beïnvloed is door West-Afrikaanse ritmes en ontstaan is in New Orleans uit een kruisbestuiving van ragtime en blues, folk, negrospirituels en Franse marsmuziek. Rond 1900 wordt een goedwerkende combinatie van instrumenten gevonden om blues en ragtime te spelen; instrumenten die gemakkelijker

beschikbaar waren vanuit de fanfare en voldoende geluid voortbrachten zoals saxofoon, trompet, trombone en klarinet en tuba. Binnenshuis was de piano al bekend. Als ritme-instrument werd behalve slagwerk ook de banjo gebruikt die naast harmonie ook een duidelijk ritme kan voortbrengen.

De jazzmuziek is echter gebleven, en blijft zich vernieuwen. Inmiddels kent de jazz een lange lijst van stijlen.

De naam jazz komt van het niet meer bestaande woord jass, waarmee de seksuele daad op een platvloerse manier werd aangeduid. Jazz was een symptoom van de glorieuze bevrijding van de knellende banden van de moraal. Het ontstond in de sloppenwijken van New Orleans en werd voornamelijk ontwikkeld voor gebruik in bordelen; het ene bordeel probeerde het andere af te troeven met de beste jazzband. Deze bands speelden ook blues en ragtime en kregen alle ruimte om te improviseren en zo de expressie te versterken. In de wijk Storyville van New Orleans was zoveel belangstelling dat muzikanten genoeg geld konden verdienen om van te leven, waardoor de ontwikkeling van deze muziek steeds sneller ging. Nadat de Amerikaanse overheid in 1917 de wilde taferelen in Storyville verbood, vertrokken de muzikanten naar elders - met name naar Chicago. Dit markeert aldaar het begin van de zogenaamde 'New Orleans Jazz'-periode. Ook blanke musici gaan mee in de stroom en al snel volgt in Chicago in 1917 de eerste opname van een (blanke) jazzband, de Original Dixieland Jazz Band. Beroemd in Chicago werd vooral de Creole

Jazz Band van Joe 'King' Oliver, met daarin de uit New Orleans afkomstige Louis Armstrong. Armstrong speelde tijdelijk in het orkest van Fletcher Henderson en ging daarna zelf opnamen maken met zijn formaties 'Hot Five' en 'Hot Seven'. Hij ontwikkelde zich verder en speelde gemakkelijker met meer contrasten dan de meeste van zijn tijdgenoten. Samen met Earl Hines stapte hij af van de 'New Orleans'-stijl en ging over op de 'Swing'. Je zou kunnen zeggen dat de jazz zich in de jaren twintig van de vorige eeuw langs twee parallelle sporen ontwikkelt: een 'blank' spoor en een 'zwart' spoor. De vroege jazzstijlen worden 'New Orleans' (de 'zwarte' tak) en 'Dixieland' (de 'blanke' tak) genoemd.

Pas toen blanke en gemengde jazzorkesten zoals dat van Benny Goodman vanaf de jaren dertig deze muziek begonnen te spelen, werd het ook voor blanken een geaccepteerde vorm van entertainment. Jazz werd in de beginjaren door het grote publiek niet geaccepteerd, vooral omdat deze muziek geassocieerd werd met losse zeden en een lage sociale status. Dat veranderde in de jaren dertig met de swingperiode toen de jazzmuziek een hoogtepunt in populariteit bereikte. Iets dat vooral te danken was aan het feit dat jazz toen nog steeds uitsluitend dansmuziek was. In de jaren vijftig evolueerde de jazzmuziek naar meer experimentele muzikale vormen. Het Dixielandgenre vond men in Nederland soms wat belegen en werd melig wel 'ns VVD- of AVRO-jazz' genoemd. Door de opkomst van nieuwe opwindende dansmuziek zoals rock-'n-roll en popmuziek ging de verkoop van jazzplaten sterk achteruit. De jazzmuziek is echter gebleven, en blijft zich vernieuwen. Inmiddels kent de jazzgeschiedenis een lange lijst van stijlen, zoals de New Orleans, Dixieland, ragtime, boogiewoogie, bebop, cooljazz, souljazz, hot jazz, freejazz tot de fusionstijlen van de laatste decennia. >

De Haagse Jazz Club Session Band, 19 november jl. in het Promenade hotel

Peter Ivan

Voor jazzliefhebbers ging destijds de hemel open met de start van het North Sea Jazz festival in 1976 in Den Haag in het Congresgebouw, het latere World Forum.

Geschiedenis van de Haagse Jazz Club

De Haagse Jazz Club heeft haar oorsprong in de in 1946 in Den Haag opgerichte Dutch Swing College Club. Op Bevrijdingsdag 5 mei 1945 vond in café St. Regis aan de Valkenboslaan het eerste optreden plaats van het Dutch Swing College Kwartet. Het was de bedoeling om in dit college verschillende activiteiten op te zetten, uiteraard een orkest maar ook een muziekschool en een opnamestudio. De club gaf ook wekelijks een mededelingenblaadje uit dat na een paar nummers 'Nederlandse Studieclub voor Jazzmuziek' als ondertitel kreeg. In café Zillerthal in de Nieuwstraat speelde het DSC-orkest elke zaterdagmiddag en er vonden jamsessions plaats met medemuzikanten. Dit moment was het begin van de Haagse jazzactiviteiten in verenigingsverband. Onenigheid tussen voor- en tegenstanders van de traditionele en nieuwe jazzstijlen en speelwijzen leidde tot de oprichting van nog een tweede jazzclub, de Nederlandse Jazz Club. Maar in de jaren daarna verminderden de tegenstellingen. In 1951 fuseerden beide clubs onder de nieuwe naam: Haagse Jazz Club. De Haagse Jazz Club hield zich aanvankelijk niet alleen bezig met livemuziek, maar ook met lezingen en met het beluisteren en analyseren van jazzplaten. Hiervoor was veel belangstelling.

Jazzmuziek was tijdens de bezetting door de Duitsers verboden. Jazz werd aangeduid als 'entartete Musik', muziek die in de ogen (en oren) van de Nazi's moreel en politiek verwerpelijk was. Zodoende leidde de jazzmuziek in de oorlogsjaren een ondergronds bestaan en had de jongste generatie jazzfans een kennisachterstand had opgelopen. Het educatieve aspect raakte echter geleidelijk op de achtergrond. De nadruk kwam bij de Haagse Jazz Club te liggen op het bieden van goede live jazzmuziek, zowel om te beluisteren als om op te dansen. En dat is precies waar Fons de Rouw zich voor inzet, met zijn HJC-medebestuurders Wim Nieuwstraten, Margie Sikkes en Marion van der Veer. Tussen 1946 en 2016 heeft de HJC op circa vijftientig locaties in Den Haag haar thuisbasis gehad. Sinds 2009 vinden de clubmiddagen op zondag plaats, van 14.30 - 17.30 uur in de Residentiezaal van hotel Crowne Plaza Den Haag-Promenade. De toegang is voor clubleden gratis, maar iedereen is welkom. De entreprijs bedraagt voor hen 10 euro. Met als slogan: "Al meer dan 70 jaar sfeervol luisteren naar goede jazzmuziek!" heeft de HJC ook dit seizoen weer een aantrekkelijk programma, met graag geziene jazzbands en jamsessions. <http://www.haagsejazzclub.nl/programma>

North Sea Jazz

Vorig jaar jubileerde de HJC. Bij het lustrumfeest van het 70-jarig bestaan, waar ook de Dutch Swing College Band optrad, waren ruim 400 jazzliefhebbers aanwezig. Voor jazzliefhebbers ging destijds de hemel open met de start van het North Sea Jazz festival in 1976 in Den Haag in het Congresgebouw, het latere World Forum. Oorspronkelijk een feest voor de echte jazzliefhebber, met grote namen zoals Sarah Vaughan, Count Basie, Stan Getz, Miles Davis, Dizzy Gillespie, Ray Charles, Sun Ra en Cecil Taylor. Daarnaast was er ruimte voor Nederlandse jazzmuzikanten en

zo maakten de Amerikaanse jazzscène en de Europese avant-garde North Sea Jazz direct tot een groot succes. Het festival groeide uit tot het grootste overdekte jazzevenement van de wereld met vijftien podia, circa 1.300 musici en een jaarlijks bezoekersaantal van 65.000 - 70.000. Vanaf 2006 vindt het evenement in het veel grotere Ahoy in Rotterdam plaats, wat North Sea Jazz de ruimte bood om nog meer te groeien. North Sea Jazz staat nu buiten onze landsgrenzen bekend als het evenement "waar in drie dagen het verleden, heden én de toekomst van de jazz langskomen", aldus de organisatie. In die inmiddels dertig jaren North Sea Jazz viel er veel te genieten. Maar de jazzmuziek werd er al snel meer en meer overvleugeld door tal van andere muziekgenres, zoals blues, soul, rock, funk, hip-hop, world, house, rap en nog veel meer.

"Jazzmuziek hoor je tegenwoordig steeds minder, de jeugd van nu kent de jazz-oude stijl ook nauwelijks meer, constateert De Rouw. "Ons publiek vergrijst." Toch is er nog altijd belangstelling en swingt de jazz tijdloos voort. Tal van steden in ons land hebben jaarlijks vaak meerdaagse jazzfestivals. Den Haag kent in de zomer het muziekfestival 'Jazz in de Gracht'. En veel braderieën combineren hun feesten ook met jazzmuziek.

Fons de Rouw speelt zelf klarinet en saxofoon. Hij was jarenlang lid van de Square Jazz Band, een van de vroegere huisorkesten van de HJC. Bij de HJC speelt hij nog steeds in jamsessions. Iets dat hij altijd ook al wel deed, op feesten, partijen en andere bijeenkomsten. Zoals ook destijds in 1986 bij de opening van de Oosterscheldekering met de huisband van Rijkswaterstaat, de Dixie Horns. Een naam met een knipoog naar ir. J. van Dixhoorn, die als directeur-generaal van Rijkswaterstaat trots koningin Beatrix en minister Kroes flankeerde bij het sluitstuk van de Deltawerken.

Als aan het eind van ons gesprek bij herinneringen uit vroegere tijd ter sprake komt dat ik historicus ben, memoreert Fons dat hun huis in ons Statenkwartier ook geschiedenis heeft. De latere minister-president Drees woonde er voor de oorlog met zijn gezin. Hun jongste dochter Adriana overleed er op zesjarige leeftijd aan de gevolgen van de beruchte Spaanse griep-pandemie in 1919. De kastanjeboom die zij er in de tuin heeft geplant is bijna een eeuw later nu reuzegroot.

Fons de Rouw